

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 2, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 351

*М. Ю. Мироненко,
к. е. н., докторант НАДУ при Президентіві України*

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

У статті розглянуто сутність та тенденції формування стратегічного розвитку регіонів України. Досліджено роль держави у вирішенні регіональних проблем та її вплив на соціально-економічний розвиток.

The article reviews the nature and trends shaping the strategic development of the regions of Ukraine. The role of the state in addressing regional issues and its impact on socio-economic development.

Ключові слова: *регіон, стратегія, регіональна політика, принципи регіонального розвитку, державне регулювання.*

Постановка проблеми. Стратегічне управління регіональним розвитком є головною та перспективною частиною системи державного управління заради забезпечення економічного, інноваційного та соціального зростання у довгостроковому періоді. Гармонійний розвиток України як суверенної держави, що просувається до побудови конкурентоспроможної економіки, неможливий без ефективного розвитку кожного її регіону, які мають свій економічний потенціал і власну основу для подальшого зростання.

Для того щоб реформи на Україні виявилися результативними і її економіка вийшла із затяжної кризи, необхідно в стратегії ринкових перетворень більшу увагу приділяти методам державного регулювання, тобто проведення активної державної економічної політики. Її реалізація має сприяти цілеспрямованому регулюванню державою економічних і соціальних процесів в інтересах більшості населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукової літератури свідчить, що ідеї державного регулювання розвитку регіонів містяться в працях іноземних економістів, таких як Дікон Б., Халс М., Стабс П. [1], Ганслі Теренс М. [2], Стігліц Джозеф Е. [5]. Зазначена проблема, яка порушена в наукових дослідженнях зарубіжними вченими, набуває все більшого поширення у вітчизняній науці. Результати багатьох досліджень проблеми ефективного державного регулювання регіонального розвитку викладені в працях О.І.Амоши, В.Г.Бодрова, В.М.Гейця, М.Х.Корецького, Е.М.Лібанової, І.Ф. Радіонова [4], Ю.В.Наврузова, В.М.Олуйка, О. А., В.В.Юрчишина та ін. Не до кінця висвітленим залишається питання передумов виникнення соціальної нерівності та забезпечення умов економічного зростання. Це зумовлено насамперед тим, що з розвитком суспільства змінюються і передумови, що спонукають до виникнення нових труднощів у формуванні соціально-економічної стабільності.

Мета статті – є розробка ефективного державної стратегії регіонального розвитку, а також пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності регіонів за допомогою різних інструментів державного регулювання.

Забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності та усунення наявних диспропорцій є основними завданнями державної регіональної політики.

Виклад основного матеріалу. Регіональна політика - це своєрідна стратегія держави, орієнтована на оптимізацію просторової структури і відносин між центром і територіями з метою забезпечення збалансованого розвитку за рахунок максимально ефективного використання наявних внутрішніх і мотивації залучення зовнішніх ресурсів [1].

Роль держави підвищується від рівня простого управління окремими елементами до рівня реалізації програм з комплексного розвитку регіону. Така участь держави у вирішенні регіональних проблем є взаємовигідною, адже сумарний розвиток регіонів - це системний розвиток самої держави, прискорений інтеграційними соціально-економічними відмінностями дана стратегія передбачає концентрувати фінансові, управлінські та людські ресурси в так званих «опорних регіонах», щоб з них поширювати інноваційну активність на сусідні регіони.

У січні 2006 року був прийнятий Закон «Про стимулювання розвитку регіонів». На його підставі уряд прийняв Державну стратегію регіонального розвитку до 2005 року. Стратегія містить важливу тезу, що говорить про те, що «державна регіональна політика повинна бути спрямована на створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи їх динамічного розвитку та усунення значних міжрегіональних диспропорцій» [2]. Для зменшення регіональних соціально-економічних відмінностей дана стратегія передбачає концентрувати фінансові, управлінські та людські ресурси в так званих «опорних регіонах», щоб з них поширювати інноваційну активність на сусідні регіони.

Передбачається, що фінансова підтримка проектів регіонального розвитку повинна вестися за рахунок як державного, так і місцевих бюджетів. Особливе місце приділяється розробці і виконанню спеціальних програм, спрямованих на подолання економічної депресивності окремих територій та стимулювання їх розвитку. На їх фінансування Стратегія передбачає в держбюджеті суму не менше 0,2% дохідної частини бюджету.

Отже держава, повинна намагатися досягти передусім соціально-економічну стабільність, рухаючись до досягнення глобальних цілей.

Регулюючи діяльність держави на Україні можна звести до кількох основних функцій. Це, по-перше, складання макроекономічних планів-прогнозів або, інакше кажучи, індикативних планів. Їх призначення зводиться до визначення основних орієнтирів, що відносяться до масштабів, пропорцій і кінцевим цілям розвитку виробництва. Створений у результаті документ просто інформує громадськість і ділові кола про передбачуваний стан економіки. Разом з тим не вивчаються (не деталізуються) проблеми, з якими доведеться зіткнутися при реалізації цього плану.

До другої форми участі держави в управлінні суспільним виробництвом можна віднести формування рішень, що безпосередньо стосуються структури господарства. Це передусім розподіл централізованих інвестицій та інших контрольованих державою ресурсів, розміщення держзамовлень, а також розробка програм згортання неефективних галузей і виробництв, врегулювання виникаючих соціальних проблем, створення в тому чи іншому регіоні сприятливого клімату для залучення приватних інвестицій шляхом вкладення державних коштів у розвиток інфраструктури. Рішення подібного роду повинні мати, як правило, обов'язковий характер, оформлятися у вигляді законодавчих актів, постанов тощо. Зрозуміло, що саме такі регулятивні функції повинні переважати в умовах державної організації економічного життя (у тій чи іншій мірі вони існують також у країнах з розвинутою ринковою економікою).

І, нарешті, третя форма впливу держави на господарську діяльність - це створення системи регуляторів для процесів, що не входять у сферу прямого урядового контролю.

У стратегічному плані державна регіональна політика повинна сприяти перетворенню регіонів в активних суб'єктів економічних відносин, а державна стратегія регіонального розвитку повинна відповідати принципам, які відповідають вимогам європейської структурної політики [3]. Виділяють такі принципи:

- Програмування. Політика регіонального розвитку повинна здійснюватися на основі довгострокових стратегій, планів і програм розвитку, як на державному рівні, так і на регіональному.

- Концентрації. Встановлюється ієрархічність пріоритетів відповідно до сформульованих цілей, у зв'язку з обмеженістю державних фінансів.
- Доповнюваності. Державна фінансова підтримка регіонального розвитку розглядається як грошові кошти, яка спільно фінансується з державного та місцевого бюджетів, при цьому обсяги грошових коштів з місцевих бюджетів не будуть зменшуватися при фінансуванні визначених державою пріоритетів.
- Партнерства. Регіональний розвиток вимагає тісної співпраці центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, недержавних організацій, суб'єктів господарювання.
- Субсидіарності. В рамках розподілу владних повноважень місце надання управлінських послуг максимально наближається до споживача з урахуванням повноти та якості надання цих послуг.
- Збалансованості. Передбачається комплексне використання наявного потенціалу з урахуванням умов, критеріїв та строків, визначених законодавством.
- Синергії. Синхронне проведення ряду реформ і забезпечення суспільної єдності в напрямі узгодження пріоритетів і дій всіх владних інституцій, включаючи місцеве самоврядування.

Проблемним вважається визначення критеріїв оцінки та механізму управління конкурентоспроможністю на регіональному рівні.

На думку автора [7], механізмом управління конкурентоспроможністю регіону можна представити сукупність ресурсів, методів, засобів, інструментів і важелів впливу на виробничі процеси в регіоні, що застосовуються органами внутрішньофірмового управління, органами державної влади регіонального та центрального рівнів для досягнення цілей економічного розвитку регіону.

Забезпечення ефективного використання та подальшого нарощування економічного потенціалу регіонів має стати одним з головних пріоритетів діяльності місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування.

Стратегія підвищення конкурентоспроможності регіонів має бути спрямована на:

- Поглиблення економічної інтеграції регіонів на основі максимально ефективного використання їхніх конкурентних переваг.
- Подальший розвиток підприємництва, насамперед малого та середнього бізнесу, посилення його конкурентоспроможності на основі застосування кластерних моделей.
- Здійснення структурних зрушень у господарському комплексі регіонів на основі запровадження інвестиційно-інноваційної моделі з урахуванням особливостей потенціалу кожного з них.

Висновки. Посилення державного регулювання в умовах кризи в жодному разі не означає, що Україна стане країною з командною економікою. Слід пам'ятати, що не було і не може бути ідеальної форми управління, обов'язково виникають ті чи інші умови, перепони, проблеми за яких держава вимушена буде приймати рішення задля забезпечення соціально-економічної стабільності.

Державна стратегія розвитку регіонів в Україні повинна спиратися на світовий, зокрема, європейський досвід регіонального розвитку. У сучасній Європі вже сформувалося розуміння сутності нового регіоналізму як оптимального використання специфіки та унікальності потенціалу регіонів для прискорення темпів економічного зростання. Можна зробити висновок про те, що Україні доцільно використовувати європейські імперативи нового регіоналізму в поєднанні з ефективною політикою держави у напрямі підвищення конкурентоспроможності замість застосування жорсткого адміністративного впливу на регіональні органи влади.

Необхідно сконцентрувати зусилля на розвитку інституційного, законодавчо-нормативного, науково-методичного забезпечення і мобілізації всіх регіональних ресурсів для забезпечення економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення.

Список використаних джерел:

1. Дікон Б., Халс М., Стабе П. Глобальна соціальна політика. Міжнародні організації й майбутнє соціального добробуту / Дікон Б., Халс М., Стабе П.; [пер. з англ. Олійника та ін.]. – К.: Основи, 1999. – 346 с.
2. Ганслі Теренс М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки / Теренс М. Ганслі; [пер. з англ. О. Перепадя]. – К.: Основи, 1995. – 280 с.
3. Гриневецкий С. Государственная стратегия регионального развития: бюрократический документ, или Путь к консолидации страны? // Зеркало недели. – 2006. – № 45.
4. Радіонова І.Ф. Макроекономіка та економічна політика / Радіонова Ірина. - К.: Таксон, 1996. – 210с.
5. Стігліц Джозеф Е. Економіка державного сектора / Стігліц Джозеф Е ; [пер. з англ.. А. Олійник, Р. Скільський.]. – К.: Основи, 1998. - 854с.
6. Финансы: Учеб. пособие / Под ред. А. Родионовой. – М.: Финансы и статистика, 2000. – С.91-96.
7. Електронний ресурс.- Режим доступу: www.rada.gov.ua.
8. Joseph E. Stiglitz. Economics / Stiglitz. Joseph E. – Stanford University, 1996.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"